

יוסי גמזו שלוש פואמות

* * *

* * *

למה לעזאזל אני כותב?

לומר את זה דוגרי: לכתוב, בשבילי, זה לבכות כמו ילד. "ואם תבכה, יועיל לך?" שואלים הגדולים את הילד מבלי לתפוס כי עצם מופרכות השאלה מתנה, כמו טיב הקול את טיב ההד המוחזר ממנו, את כל מופרכותה הצפויה-מראש של התשובה. הילד איננו בוכה בכדי ש, הוא בוכה מפני ש. השׁרף מוקז מקליפת-העץ כי העץ נחתך. הדם שותת מן הגוף החי כי הגוף נדקר. כתיבה, גם אם היא אקציה, היא קודם כל ריאקציה. אצלי, לרוב, על סבל. שירים הם תחבושת אישית.

ושירה, כל חיי, בשבילי, היא שריקה בחושך. זה אינו מבטל את החושך, אך מקטין, כמין סם משפך, את הכאב. היא, שמשמשת בין השאר באוקסימורונים, מושתתת

כמו ההד עצמו על אוקסימורון בסיסי. מה שקורה בין הקול וההד היא שְׁנִיּוֹת יחידאית בה צליל אחד נשמע פְּשֵׁנִים. מה שקורה בין העט לנייר הוא תמיד מונולוג דיאלוגי פּוֹל-פְּנִים: אתה הוא הכומר המוודה ואתה הוא המתוודה. רק מחיצת-העץ של תא-הווידוי, במסורת הקתולית, אינה אפשרית כאן, כמו שום מחיצה. כי שניכם (שאתם אחד) רואים זה את זה באותו ראי.

האם שני שותפים לוידוי, שהם אחד, מְקַלֵּים את ה"דוגרי"? האם מי ששורק מאימת החושך עוזר לעצמו באמת? אינני יודע תשובה אמיתית חוץ מזאת שאינני יודע. אך עובדה: אני ממשיך לחבוט נואשות בגלי המים, וזה אולי מה שמונע לטבוע ומה שקוראים לו שְׁחִיָּה.

* * *

יוסי גמזו

פְּעֵמוֹנֵי עֵיִן-פְּרָם

סיפורו המסתורי של הנזיר אַנְדְּרִיאָס אַנְג'לו דוֹנָאטִי מן המאה הי"ח

אנדריאס אנג'לו דונאטי, אח במסדר הפרנצ'סקאני שליח פנסיית-הביקור (ה-"Visitation") בעין-פרם, היה נזיר-מן-המניין (ויש אומרים: יהודי מומר) שחי אי-שם בשלהי המאה ה-18. בשל חטא שפֶּשְׁרו עלום, ובגזירת אבות המסדר ברומא, ערך גלות לארץ-הקודש, בה מצא את מותו מקץ שנים ספורות. חייו בעין-פרם, כפעמון-מגדל-הכנסייה וכרושם-רשומות-המנזר לעת מצוא, לוטים עד כה, ומן-הסתם אף להבא, בערפל כבד. אבל שנים לאחר מותו, בשעת בדק-בית בצריח-הפעמונים, נמצא דפטר ישן שבדפו האחרון נרשם, כבמין "תוכן עניינים", מניינן הסידורי של 13 סונטות, כתובות לטינית, בכתב-ידו המעוקל של המנוח. את הסיפור הזה, שמיד צלצל בי בפעמון פנימי כמוס, שמעתי מפי הנזירה מרגרטה, שנהלה לפני שנים את בית-ההארחה הצנוע "נוֹטֶר דָּאם דֶּה סִיּוֹן" ("גבירתנו מְצִיּוֹן") המופר לישראלים רבים, ללא הבדל לאום, גזע או דת. כך נולד בי מחזור-סונטות זה, שיכול היה להיוולד במיליה יהודי, מוסלמי או בודהיסטי (כי הכאב – המְעֶרָה עצמו באינפוזיה תרפויטית ללשון השיר – הוא, כידוע לכולנו, האספרנטו המשותף לכל לבות אנוש).

* * *

I

*"לְמַנְצַח לְעֶבֶד יְהוָה לְדוֹד
אֲשֶׁר דָּבַר לִיהוָה אֶת-דְּבָרֵי הַשִּׁירָה הַזֹּאת
בְּיוֹם הַצִּיל-יְהוָה אוֹתוֹ מִכַּף כָּל-אֵיכָבוֹ"*

**ומיד שאול"
(תהלים י"ח, 1)**

בשנת הריב, בחדש העצה,
בצריח זה שדמיונו כחדר,
אני אנדריאס, נפש רצוצה,
אני אנדריאס, שזה אבדה מעדר,

הרחק מעיר-ומתים וקול-המון,
בהיות הדמי בגרון-הבכי כעצם,
בעוד ידי מכה בפעמון
ובי עצמי מכה ענבל-העצב,

אמרתי שיר, מצל מפה דכים
של נחשולי הדעת הנטרפת,
של גומלי רע על חסד, בעים

איבת-חנם מרה ומתאנפת.
והממתיק לתהום את מי-הים
הוא יסורי ימתיק לתהום-הנפש.

.II

**"...ואל-תשליכו פניניכם לפני
החזירים פן-יךמסום בגוליהם
ופנו וטרפו אתכם"
(הבשורה עפ"י מתי ז', 6)**

השנאה, צרות-העין, סף-הרעל.
אפסותם. חדי דברים לאשורים:
עד עולם לא תסלח ישרות-הדעת
שאינה מן הזקוקים להכשרם.

ויותר מהמה, בני, קשיות-הערף
ויותר מהמה החצפה לזכות.
כף נוטרות למרשעין סופות-החרף
לעזות-מצחו של ברוש: בצלקות.

כף שוטמה, בצפוני-אזלת-גדיה,
עקרה את היולדת. הדוקים
הקצוות. כף תפרע מכל מורדיה

הבלותם של הפוחז והריקים.
כי צדקה תציל ממות? מי יודע.
אבל לא מטינתם של הצדוקים.

.III

**“...אל-יאמרו בְּלִבְכֶם הָאֵת...
אל-יאמרו בְּלִעְנוֹהוּ”
(תהלים ל"ה, 25)**

עֲשֵׂה אוֹתִי, עֲשֵׂה אוֹתִי חֲזַק
לְבַל יִפְקַע מִיָּתֶר, לְבַל יִרְעוּ
פְּלִשְׁתִּים בְּגַת-הַגְּנוּת-וְהַפְּזוּב
וְעַרְלִים בְּאִשְׁקָלוֹן-הָרֶע.

וּבִקֶּר-בְּקֶר, נִגְד צוֹרְרִי,
עֲרֹךְ שֶׁלֶחֶן, וּבוֹ אֶךְ פֶּת וּמִים
וּשְׁחוֹק בִּתְי, שֶׁהִיא – כְּמוֹ הַשָּׁמַיִם –
חִפָּה מְמָרִי, בּוֹרָה מִיִּסּוּרִי.

הֲלֹא תִרְאַם : כְּעֶדֶר הַתַּנִּים
לְנִבְלָתִי אוֹרְבִים, אֲנִי יוֹדֵעַ.
כִּךְ מַלְעִיטָה בְּרִיתְךָ אֶת גְּלִמוֹדִיָּהּ

חֶמֶת-עֶכְשׁוֹב וְתִרְעֵלֶת-פְּתָנִים
לְבַל יִשְׁלַח הַלֵּב כִּי לֹא יִזְק.
אֲבַל עֲשֵׂה, עֲשֵׂה אוֹתִי חֲזַק.

IV.

**“...יאמר : הַנִּיחוּ לִילְדִים לְבוֹא אֵלַי
וְאַל-תִּמְנְעוּם כִּי לְאֵלֶּה מַלְכוּת הָאֱלֹהִים”
(הבשורה עפ"י לוקס י"ח, 16)**

אֲצֻטְרֶבֶל-נְעֻגוּעֵי לְמָרְאֵשׁוֹתֶיךָ,
מִחֲרוֹזוֹת-תְּפִלָּה שְׁלִי לְצוֹאֲרֶךְ,
צוּם-חַיִי אֲשֶׁר פָּמִים עֲבָרְךָ,
לְחֻשִׁי, קִמְעוֹת שְׁלִי. עַל עַפְעַפֶּיךָ

וְלִנְטִינוּס, פְּטְרוֹנָם שֶׁל אוֹהֲבִים,
מֵאֵהֵל, דְּבַר-לַיִל-בְּלַיִל, בְּשִׁתֵּי יָדַי.
פְּעֻמוֹן-צְחוֹקְךָ בְּדוּמוֹ (1) שֶׁל פְּחָדִי
שָׁכַר-עֲנִי שְׁלִי, חֲלָקִי בְּכוֹכְבִים.

וְשִׁבַח אֲנִכִי אֶת הַנוֹשֶׁכֶת,
לְבִיאַת-הַדָּם חֲדַת-הַמְּלִתְעוֹת,
הַחִימָרָה (2) הַקְּדוּשָׁה שְׁבִי, אוֹנִי

הַצּוֹפֵן לְמִרְחִיקֵי מִמֶּךָ תְּלֹאוֹת.
הַנִּקְל לְקֹרֵעַ זְרוּעַ מִן הַשָּׁכָם
מִלְקֹרֵעַ אֶת שְׁחוֹקְךָ מַעֲצָבוֹנִי.

(1) – (לטינית: Domus) – בית-יראה, כנסייה, היכל.

(2) – (יוונית: Chimeira) – מפלצת מיתולוגית בעלת ראש אריה, גוף תיש וזנב נחש, היורקת אש.

.V

“...אני אמרתי בקפזי: כל האדם כזב”
(תהלים קט"ז, 11)

אל תצפה הרבה מאנשים.
אל תאמין. הם לראשך עטרת
ביום-חילך יכתירו, כחשים,
ויבגדוך – כי תירט הדרך.

אל תצפה הרבה מאנשים.
אל תפתה. הם חרמים ורשת
בליל-גנוסיה, ואין-החרשים
בקרא, בצור, הנפש הנואשת.

אל תצפה הרבה מאנשים.
לא בקפזי אמרתי כי כוזבים הם.
אבל לאט-לאט. מעקשים.

אבל לבד-לבד. גם כי עוזבים הם
ככלות הפל: קטנים ואנושים.
אל תצפה הרבה מאנשים.

.VI

“...הן הרוח היא תפצה
והבשר רפה”
(הבשורה עפ"י מרקוס י"ד, 38)

המבצה, והמבעיר, והקרוע,
השותת הממאן להרפא.
החרפה, האח אנדריאס, כי הרוח
תפצה היתה – והבשר רפה.

תועבות, שחלציך שזכרוה
לא גלון, פרועות, ללב. לא לב לפה.
הצינוק, האח אנדריאס, כי הרוח
תפצה היתה – והבשר רפה.

ואשמרת-בלהות, בהפקח
בארות-הדם המרעלות, בדמי,
אל קמרון-התא כאל ישות נצבת

ושופטת: צום. מלקות. סך כך וכך.

ויקרי-לי'לה, כשרף-ארן דביק עצבת,
כדמעות חמות, כבכי, כנחומים.

.VII

*"...הנה... שקר פרי הכטון"
(תהלים קכ"ז, 3)*

אם חטא הוא זה, ונחם, ושגגה,
ואת פרים הלבובי של אלה,
מה צדקוטי אם לא צחיחות נואלת –
שכף יפו החטא והמשוגה?

ואם בכיף סוגר לנפתולי,
ואם חנף על צוארי ריחים,
מה גמול נכון לי תחת השמים
אם לא חרות צחוקך, שהיא כבלי?

אני שומעך יום-יום על המפתן:
טפיפה קלה ואנקורית, או שטים,
ו"אבא! אבא!" הנחרז לשמי

בלי דעת מה צדקת... כאן הנחשטים
וכאן האש והעצים אמן,
בתי שלי. זרעי שלי. דמי.

.VIII

*"...ולא אבה לתמה לחרפה"
(הבשורה עפ"י מתי א', 19)*

בשעות גנובות של אשר דמוע-עין,
בין צלצול-פעמונים לבא-בתור,
בחשאי, בכסות-עינים, במסתור:
אסקופה דרוסה, הדום לכפותיך.

ולוטפות ידי, על לוח-הצפחה,
את כפך בגמגומי האלפא-ביתא.
חין שגיאות-הכתיב שלך, שתיקות-הפתע
וצינוק-קזי כובש את היפחה.

את שואלת: "בי, האב אנדריאס, מהי
השארת-הנפש?" ואני לועז
בלשון נשברת: "מות אביך הטוב..."

– "ואבי היכן?" – "קרוב, בתי, קרוב."
את נושאת מבט תוהה אל השמים

וְאֵנִי – שְׂאֵתוֹ אֵלַיִךְ לֹא אֶעֱזֹר.

.IX

**“...וְרָאָה אִם-דָּרְךָ-עֵצָב בִּי
וְנַחֲנִי בְּדֶרֶךְ עוֹלָם”
(תהלים קל"ט, ט, 24)**

רק לא הקצף, לא מלחי-המרי
שִׁינְתָרוּ עַל קַרְקַעִית הַפֶּלֶג.
סָקַס אוֹתִי כְּזִית הַרְרִי
אֵךְ לֹא פִלְעָנַת-מְדָבָר מִשְׁפֹּלֶת.

וְאֵל תִּנַּח לְפִי שְׁיִתְעוֹת
בְּמִשְׁטָמָה. לֹא, לֹא גַם בְּמוֹכְנֹת-
מִכַּל. נִזְיֹר אֵךְ מִצְדָּקָה. כִּוֵּן אֵת
עֵינַי לַחֵם, לַתֵּם וְלִנְוֹכֵט.

שְׂאֵם לֹא כֵן, מַה בָּצַע בְּצִדְקָה אִם
הַלֵּב סָרִיס בָּהּ, זֶר-לֹא-יִנַּחֵם,
מִשְׁחֹק, מִפָּרַח, מִחֻמְדוֹת-הַקִּיץ?

כִּסְלַע תִּנְנִי. מַה לוֹ כָּל כַּחֵם
שֶׁל פְּרַגּוּלֵי הַסַּחֲף וְהַמֵּיִם –
אִם הֵם, גַּם הֵם, מִרְקוּהוּ עַל כְּרַחֵם?

.X

**“...לְשׁוֹעָלִים יֵשׁ-חֹרִים וְלַעוֹף הַשָּׁמַיִם קִנְיִם
וּבֶן-הָאָדָם אֵינִן לוֹ מְקוֹם לְהִנִּיחַ אֵת רֵאשׁוֹ”
(הבשורה עפ"י מתי ח', 20)**

עוֹד הַשָּׁמַשׁ מִתְבוֹסֶסֶת בְּצִלְלֶיהָ
וְהָרוּחַ בְּבִקְעָה כְּחִלְלִים.
כָּאֵן הַשֵּׁשׁ הַיָּשִׁישׁ וְהַסּוֹלַח
בְּזִרְיַמַּת צִנַּת עוֹרְקֵיוֹ הַחֻכְלִילִים

מִצְחָךְ בֵּין כְּפוֹתָיו שְׁלוֹ יִרְגִיעַ.
יִרְמִיָּהּ וּמְלוֹן-אוֹרְחָיו. צִלְמִים. שְׁמוֹת.
זֶה יְבוּא, הָאֵחַ אֲנִדְרִיאַס, זֶה יִגִיעַ.
תֵּן לְשִׁקֵּט לַעֲשׂוֹת בְּךָ שְׁמוֹת.

וְטַפְטָף, לְאֵט, עִם שֶׁרֶף-פִּצְעֵי-הָאֶרֶן.
וְאֹזֶל. וְהַתְּאֵדָה מִן הַסִּיגִים.
עִיר-מִקְלֵט הַלֵּב. לֹא הֵם וְהַמוֹנֵם.

רק צְרִיחִים מִכִּי עֲרַגַּת פְּעֻמוֹנֵם.

רַחֲקוּ פְּרִסוֹת-רוֹדֵף, אַנְדְּרִיאָס. סֵגֵר אֶת
עַפְצֵפִיד. רַחֲקוּ. לֹא מְשִׁיגִים.

XI.

**"...יְבֹאוּנִי רַחֲמֶיךָ וְאַחִידָה"
(תהלים קי"ט, 77)**

פְּעֻמוֹנִים. פְּעֻמוֹנֵי עֵינַי-כָּרָם.
נִטְפֵי-נְחֹשֶׁת. אֶצְטַרְבְּלֵי-זָהָב
נְגוּנָיִם, חֲמִים, נוֹשְׂרִים בְּסִתְיוֹ
נֶצְחֵי נְרֵף, הֲרַחֵק מִמְרוֹמֵי-קִרְתָּה

אֲבָל קְרוֹב לִלְבִי הַחֵי. כְּזֶהוּ.
פְּרַחֵי-הַנֶּפֶשׁ נִפְקָחִים. כָּלֵם.
אָדָם צָרִיף לְצֵאת מִן הָעוֹלָם
בְּכַדֵי לְמִצָּא אוֹתוֹ בְּתוֹךְ חִזְהוּ.

אוֹלֵי יִמְצִיא גַם לָנוּ כְּפוֹרִים
בְּעֵמֶק סְגוּף-הַקְּמֹשׁוֹנִים, גַּם לָנוּ,
בֵּינָם אֲבָנִים כְּבָדוֹת כְּאַנְחוֹת?

מְתִי, אֵלֵי, לְאַחֲרוֹנָה שְׁמַעְנוּ
אוֹתְךָ מִזְכִּיר, כָּל בִּקְרָה, נִשְׁכַּחֹת
בְּשֵׁפֶת-הַטֵּל וּשְׁפֶת-הַצִּפְרִים?

XII.

**"...הַתְּבוֹנְנוּ אֶל-הַשּׁוֹשְׁנִים הַצִּמְחוֹת
וְאֵינָן אוֹרְגוֹת וְאֵנִי אֹמֵר לָכֶם גַּם-שְׁלֵמָה
כְּכֹל-הַדְּרוֹר לֹא-הָיָה לְבוֹשׁ כְּאַחַת מֵהֵנָּה"
(הבשורה עפ"י לוקס י"ב, 27)**

לְבוֹנֵת-יִסְמִין וּקְטָרֶת-אֶרֶן.
קְתֻדְרָלוֹת יִרְקוֹת שֶׁל עֲפָאִים.
רְפָאִים כְּבִים פְּחָדִיד, רְפָאִים,
וַיִּנְי, וַיִּנְי הַשֶּׁקֶט עַד סַחְרֻחֶת.

וְסֻמוּף, בְּלֵי יִרְאָה אֲבָל בְּחוֹשׁ:
צְלִינֵי-הַזְּמַן עוֹבְרִים. גְּלִימוֹת-הַרוּחַ
נְחֻבְטוֹת אֶל הַבְּרוּשִׁים, זְקָנָם פְּרוּעַ
וּמְבֹשֶׁם אֲנֻגְלִיוֹנִים שֶׁל רֶשֶׁרוֹשׁ.

וְלֹא כָּל שְׁנֹאֲמָר גַּם יְדַבֵּר,
וְלֹא כָּל שֵׁישׁ לוֹ שֵׁם קָרָא בְּשֵׁמוֹ.
רַק נוֹטְפִים, מְתוּן-מְתוּן, וְלֹא מְדַנֵּג

פְּמוּטֵי-הַחֶרֶשׁ שְׁרָף-דְּמַעוֹת-עֲנָבָר.
רַק הַהֶלֶךְ שְׁאָבַד, לוֹ לְעַצְמוֹ,
וּמִצָּא אוֹתוֹ – יִמְצָא אוֹתָךְ, מְדוּנָה.

XIII.

“...לֵךְ דְּמִיָּה תְהִלָּה”
(תהלים ס"ה, 2)

בְּשֵׁנַת הַרִיב, בְּחֶדְשׁ הָעֶצָה,
בְּצָרִיחַ זֶה שְׂדֵמִיוֹנוֹ כְּחֶדֶר,
אֲנִי אֲנִדְרִיאֵס, נִפְּשׁ רְצוּצָה,
אֲנִי אֲנִדְרִיאֵס, שֶׁהָ אֲבָדָה מְעַדָּר,

הַרְחַק מְעִיר-וּמְתִים וְקוֹל-הַמּוֹן
אֲבָל קָרוֹב יוֹתֵר אוֹלֵי מַפְעֵם
כְּאֲמוֹדָי שְׂבוּי בַּפְעֻמוֹן-
הַצּוֹלְלִים – אֶל תַּחֲתִיּוֹת-הַדַּעַת,

אֲמַרְתִּי שִׁיר. אִם רוּחַ תִּשְׁאֵם
אֶל הַהָרִים אֶת הָעֲלִים הָאֵלֶּה
שֶׁהֶעֱצַבּוֹת הִיִּתָּה לָהֶם כְּאֵם

וְהַסְגּוּף כְּאֵב יְדוּע־אֵלֶם,
תְּהִי נִפְשִׁי לִפְנֵי קוֹנֵי גְלוּיָהּ
כְּעַפְרֵי הַמֶּר. הַלְלוּיָהּ.

* * *

יוסי גמזו

שירים לנערה על גדות הַלְתָה

“...אבל בשעה שאין שיור וקיום לעֶבֶר הרחוק, לאחר מותם של הבריות, לאחר חורבנם של הדברים, יחידים וענוגים יותר, אבל גם עזים יותר, רוחניים יותר, מתמידים יותר ונאמנים יותר, עוד עומדים הטעם והריח ימים רבים, ובדומה לנשמות, הם קוראים זה לזה וממתינים זה לזה ומקווים בתוך חורבות עולמם ונושאים על גבי טיפה קטנה אחת שאין בה ממש, בניין גדול זה של הזיכרון.”

(מארסל פרוסט: “עוגת המאדלן הקטנה”, מתוך “חֶפֶשׁ הזמן האבוד”, תרגום: עדה צמח)

I.

יש משהו מזמין כְּנָה, כמו חיק,
בקצר המפרץ לטוף התכלת
בין שתי זרועות הרים שחבוֹקן
מניח לו לים להתרפק.
הקצף המטיח תלתלי
שיבה צחורה בחול, בתם של ילד
מוכיח שאין גיל לא לאֲדוֹה המתעַרְסֶלֶת
ולא לזכרון המתדפק.

בחוף עושה הרוח לדקלים
את מה שמוֹלְלוֹ אֶצְבְּעוֹתֶיהָ
של זאת שלא נטשה אותך אף פעם
גם כשנטשה מאד. שורות-שורות
חרשה ידה בשער-ראשך גלים
בהם טבעה כצרב את עקבותיה
של אהבה חותכת כספין, כבתן-לקמוס:
It makes you or it breaks you
אין פשרות.

II.

זה לא הזמן שלא מצליח להשכח,
זה הפאב שלא מצליח להגלד.
כלום לא דוֹהֶה עם השנים, מלבד המיתוס
שפרספקטיבות מרפאות את השותת.
אין לב שלם כמו לב שבור, אמר ברתת
אותו חסיד מפלא, אף השנים המיתו
את השלמות הזאת עשרות מיתות ביום, מה שמוכיח
ששום ספין כְּנָה
איננו מחליד.

ואם נשאר דבר-מה שלא חלל בו קדש
זו הזכירה שמעלה אותה באוב.

איך לדיק? האלמלא, הגעגוע, המכאוב
הם פעמון-אמודאים אף גם מלפדת
שקירותיה יצוקים זכוכית שקופה
ומצולותיו של העבר נגלות בה חרש
על אלמגיו ועל פרישיו צמאי-הטוף
אבל אף פעם לא יורדים בה עד סופה
של האמת החשופה מפל משחק-
הנצנוצים הזה, הכמו-קלידוסקופי,
שבו הופכים תמיד הזמן והדמעה
את העבדות לאגדות. איך לשחזר
את הספור הזה בלי מיק-אפ, בלי רטוש, אף לא קמעה?
הרי בסוף-הכל כל זכר הוא רק קופי
ויכפזה הוא לעולם בן-ערכה, קרפן חוזר
לסחטנות הפסופים והמרחק.

אנלא יודע. רק היס שבדכיי
מוסיף לרגם בי, לא נכנע ולא סולח,
גלים של שם ואז על מזח חרשותם
המתפוררת של הפאן והעכשיו.
אני רואה אותה לפני ואחרי, לפני חיי
שהם מרדף סיופי בעקבות חיייה,
ואחרי מה שנרצח אף לא נצח בה ולא תם
כל עוד לא תמנו,
לא השיר
ולא השר.

.III

היא חוזרת עם רעיה ממסע לויגר-ואלד
בתרמיל כבד כבד כבד המתאבד על פני הדונאו
שספלון אמיל קלוף המשתלשל מאבזמו
מתחרה בלי הצלחה בצליל צחוקה הענבלאי:
כמו הרעשה ארטילרית של אור,
כמו סידר-עלומים מקציף,
כמו ואלס של יוהן שטראוס,
חוצה במכנסים הקצרים שלה את מתק
הבקר האפוי בחם-אוגוסט כזאכר-טארט.

שלוש מאות מטר משם, בצלה
הרף והפסטלי של גנוגנת מפספסת
אדם-לבן כמו תפוחי לחיה וברק שניה
יושב צעיר בבית-קפה לצד ארוסתו.
עיני הארוסה צולחות בשקט, באקראי
את בהק הכפר, היא מזהה את העוברת
בקהל תרמילאי ההמלה שכורת-הקניץ
ומרעימה את שמה שד"ר פאוסט אהבו.
זו שקראו לה נתקת במאור
פנים מיזעות, מרפבות בשפי-ארן
ואיזו נהרה שוחרת-טוב, מחבריה

ואצה בפתיעה אל הקוראת בשמה. מכאן
צוברות המיונסצנות איזה מתח לא צפוי,
כמו זרם-חלופין מן הטרינאלי לפטאלי:
– "תכירו, " מצייגה הארוסה את מודעיה
הלא-מידעים איש לרעהו, זה לזו.

מעבר לשלחן, באזורן של הנגלות
לוחצת יד אל יד את המבוכה המנמסת,
אבל עמק מזה, בתוך החשך הארטזי
שבנימי הדם המשתרגים באצבעות
חורץ פתאם בימאי-הגורלות את פסק-דינו
בלב שדה מגנטי לא-נראה של איזה דוקא
אלים מאד, עשוי תשוקה, בגידה, אשמה ונחם
שאלמלהו לא היה האיש אומר מקץ
שנים רבות, פאתיאסט נבעת מול רגע מיסטי:
"ברגע זה ידעתי מי מהן תהא אשתי..."

IV

פרופסור זיגמונד פרויד, אצלו בפית, כל שבוע
עורך סמינריון למתקדמים. כמו ידיו
הוא מגיש להם שטרודל ביתי וקפה ארומטי משלג בשלאגונה
ומה שחרף ולוהט לא פחות: צמוקים מתוצאות מחקריו.
אין הרצאת רפרט מלמד זה מונעת מכבוד הפרופסור
לקלט בנזות משקפיו הבורקים בקריצה גליצאית את גון
סמק פניו של האיש הצעיר כל אימת שעניו לוחכות את
זו היושבת בקצה השלחן ועיניה פוגשות את עיניו.

הפרופסור עורך אנליזה לעצם משג ה-libido, "יש קשר
אטימולוגי, " הוא סח, "בלטינית בינו ובין libet (מנעים)."
בה-בשעה אין עינו, עין-הנץ, מחמיצה גם ממש את ההפך,
את מה שמאד לא מנעים ולא libet לורתר ההוא הצעיר
המשפיל מבטו החוזר ונבלם במחסום-הבושה כמו הדונאו
שפל נחשולי גאותו מתנפצים אל גדותיו הסלועות, לרסיסים.
אף-על-פי-כן הוא שם לב, הממזר הזקן, כי גם היא, אותה פרוילין
אין בה, שלא כסלעי הנהר, מאותן אדישות וקשיחות.
להפך: חכליל התפוח פושה בה, למחי מבטיו של העלם,
כאש-יערות מקמור לחייה עד קצות עלעלי התנוכים.

זו הסבה מפני מה כבר ממש בשבוע הבא וממנו
והלאה, בחסד אותה מקריות מדיקית של פרויד הקשיש,
מורה הפרופסור ליונגרמן: "אנא, יזוז אדוני קצת ימינה"
ולאנגזם אבר זיכר, כציד מציב מלפדת
דוחק בו בבחור ומקרבו למחוז חפצו.
אם יתר מסביו של השלחן זזים אף הם
אין המרצה ממחה בידם, למעט האחת, הנכלמת:
"לא-לא, השארי נא במקומך, " הוא מהמהם לה
בלי לפרש דבר, אם יש עוד צורך בפרוש.

הַעֲלֵם זֶז יְמִינָה, כָּל שָׁבוּעַ עוֹד כֶּסֶא,
מִבְּלִי לְדַעַת כָּלָל כִּי הוּא קָרֵב כָּל פַּעַם שְׁמֵאלָהּ
(זֹאת שְׁבִינֹו לְבִינָה מְצֻטְמָצֵם הַמְרַחֵק וְתוֹפֵחַ הַמֵּתַח
יְרֵתָה, הוּא עֲדִין אֵינְנו מוֹדֵעַ לְכֹף, אֵשׁ סוֹצִיָּאָלִיסְטִית מְאֹד
מְרוֹבָה פְּרוֹלֶטָרִי בְּ"קָרָל מְרָכֵס הוֹף", מְעִזָּה הַמוֹכֵס שֶׁל הַ"שׁוֹצְבוֹנֵד"
בְּפָבְרוּאָר 34 מוֹל מֵתְקַפּוֹתִיו
הָאֲרִטִּילֵרִיּוֹת שֶׁל דוֹלְפוֹס) כֶּךָ גִּצַח הַחֶפֶשׁ
אֵף לֹא הָאֵהָבָה שְׁגָם צְבָעָה, אוֹמְרִים, אָדָם.

שְׁנַיִם-שְׁלוֹשָׁה חֲדָשִׁים נִדְרָשִׁים לוֹ לְאִישׁ הַצָּעִיר לְהַגִּיעַ
בְּקֶצֶב מְטוֹרֵף עֲצָבִים שֶׁל כֶּסֶא-לְשָׁבוּעַ מְקַצָּה הַשְּׁלֵחָן
אֶל זֶה שְׁמַנְגֵד, שָׁבוּ רְתוּקָה לְמִקְוָמָה בְּמִצּוֹת הַפְּרוֹפְסוֹר,
כְּמוֹ לוֹרְלִי שֶׁל הִינָה עַל צוּקָה לְגִדּוֹת הַרְיָנוֹס,
זָפָה אֵף לֹא בְּלוֹנְדִינִית, בְּשָׁחוּמָחוּם שְׁעָר גוֹלֶשׁ –
זוֹ שַׁחֲכָתָה לוֹ, דוֹמָה, כָּל חַיִּיהָ וְלֹא רַק בְּבִקֶר-הַקִּיץ
הַהוּא בּוֹ הַגִּיחָה כְּמִין אֵילָה פְּתֵאוּמִית וְיָפָה כְּבָרָק
מֵאֶפֶל הַיַּעַר הַגּוֹתִי אֶל תוֹף בִּילֹרוֹסִיּוֹת עֵינָיו שְׁנָכוּו בָּה,
מִי שַׁחֲצָתָה אֲזוּ מְלִבֵד אֶת סְמֵאוֹן הַכֶּכֶר הַהִיא
גַּם אֶת חַיּוֹ.

V.

שְׁנַתִּים אַחֵר-מִכֵּן: הֵם נְשׂוֹאִים וְשְׁנִיָּהֵם תְּפָרְנִים וְסְטוֹדֵנְטִים.
אֵין זֶה כְּבָר וַיִּנָּה שֶׁל עָרֵב הָאֲנִשְׁלוֹס כִּי אִם אֵינָה חוֹר בְּפָרִיס.
גַּם כָּאֵן הַזְּמַן הוּא צ'ק דְּחוּי, גַּם כָּאֵן יִפְלֵשׁ הַנְּרִמְכֵט
אֶלֹא שֶׁפֶסֶק הַזְּמַן הַשְּׂאוֹל מְפָתָה צְפָרִים נוֹדְדוֹת
לְהַטִּיל בִּיצִיָּהֵן כְּאוֹתֵן קוֹקִיּוֹת בְּקִנָּם שֶׁל זָרִים, אִם בִּיעַר
בוֹלוֹן הַמְּזוּהִיב בְּשִׁלְכַת וְאִם בְּזִרְדֵן לוֹכְסְמָבוּר הַסְּתוּי.
יֵשׁ לָהּ הָאֵמֶץ, אִם לֹא הַחֲצָפָה, לְהוֹסִיף לָהּ מְלִבֵד אֶת הַעֲנִי
גַּם הַרְיוֹן אֶבֶל גַּם דוֹקְטוֹרֵט וְשְׁנִיָּהֵם בְּשִׁלָּב מֵתְקַדֵּם.

מִיִּסְיָה אֵמִיל הַרְצוּג, סוֹפֵר מְהֻלָּל, מְטֻלְפֵן לְסוֹרְבוֹנָה: נַחוּץ לוֹ
כְּמִין אֶסְטִיטְטָנְט שֶׁל מַחְקֵר לְרַקְעָם הַהִיסְטוֹרִי הָרֵב שֶׁל סְפָרִיו.
הוּא יִשְׁלֵם לוֹ בְּעֵינֵי יָפָה, הוּא מְבִטִיחַ, בְּתַנְאִי שִׁיָּהָ זֶה
מִיִּשְׁהוּ חַד, מַחְנֵן בְּ-esprit, הַמְפִּיר אֶת כְּתָבּוֹ עַל בְּרִים.
– "מִיִּשְׁהוּ אֵין לְנוּ, " כֶּךָ מְזַכֵּרֵת הַפְּקוּלִטָּה אֶל תוֹף הַשְּׁפוּפֶרֶת
בְּקוֹל הַמְּסָגִיר שְׁבִיב חַיּוֹף פְּמִינִיסְטִי, "אֵף מִיִּשְׁהִי, elle – דוֹקָא יֵשׁ.
הִיא גוֹמֶרֶת עֶכְשָׁיו דִּיסְטִרְטָצְיָה עַל כָּל פְּרִי-עֵטוֹ שֶׁל כְּבוֹדוֹ, כָּל הַקוֹרְפוֹס.
– "Bien", הוּא אוֹמֵר לָהּ, "בְּשִׁמוּנָה בְּבָקֵר. מְחַר. אֵינְטֵרוֹי בְּבִיתִי."

בְּשִׁמוּנָה בְּדִיוֹק הִיא בְּטֵרְקֵלִין שְׁלוֹ, מוֹבֵלֶת
בִּידֵי אִישׁ-הַשֶּׁרֶת הַמּוֹלִיכָה לְסְפָרִיָּה.
– "תֵּשֵׁב מְדִמוּאֶזֶל, " כֶּךָ הַבוֹס וּמִיד מְתַקֵּן לְ"מְדָאם" כִּי הַבְּטֵן
וּבִרְק הַטְּבַעַת עַל צְחוֹר אֶצְבָּעָה מְסִירִים כָּל סֶפֶק בְּנִדּוֹן...
"הַמְמַמ", הוּא נְבוֹף וְנַחֲפֹז לְהַתִּיק דַּעַתוֹ מְגוּפָה הַפּוֹרַח
הַיִּשָּׁר לְגוּפוֹ שֶׁל עֲנִין וּמְמַחֵשׁ לָהּ אֶת מַה שְׁנִדְרָשׁ מִמְּשֶׁרֶת
עוֹזֵר-הַמְּחַקֵּר שְׁלוֹ: "כְּמוֹ, לְמִשָּׁל, בְּסִפְרֵי זֶה וְזֶה" וּמוֹנָה לָהּ
כְּמוֹ רוֹטְשִׁילְד אֶת כָּל מְנִיּוֹתָיו שְׁבִבוֹרְסָה:
אֶת כָּל פְּרִטֵי הַפְּרָק,

הַעֲמוּד
וְהַפְּסָקָה.

עֲכָשְׁיו תוֹרָה שְׁלָה סוֹפְסוֹף לְחוּשׁ שְׁלֵא בְנוּחַ,
מַה שְׁמַסְבִּיר אֶת שְׁעוּל-הַסְּטָטוּט שְׁלָה אֲבָל לֹא אֶת פְּשָׁרוֹ.
לֹא, זֶה עֲדִין לֹא חֲרָף בְּחוּץ, וּבְרוּר: הִיא אֵינָה מְצַנֵּנֶת
וְאֵף-עַל-פִּי-כֵן הִיא נִשְׁנַקֶת לְרַגַע אַרְף וּפְנִיָה כָּאֵשׁ.
”יִסְלַח לִי מִיִּסְיָה”, הִיא נִבְהַלֶת לֹמֵר, ”אִם דְּבָרֵי יִשְׁמְעוּ לוֹ חֲלִילָה
כְּמִין דְּקִדּוּקֵי-עֲנִיּוֹת אוֹ חֲצִפָּה לֹא-נִסְבְּלֶת, אִף מַה שְׁפָרַט
כְּבוֹדוֹ רַק הֲרַגַע אֵינָנו מְצוּי בַּפְּסָקָה, בְּעֲמוּד אוֹ בַּפָּרָט
וְצָר לִי מְאֹד לְהַרְהִיב וְלוֹמֵר זֹאת:
אֲפִלוֹ לֹא בַּסֵּפֶר שְׁנֵקֵב כְּבוֹדוֹ בְּשִׁמוֹ...”

וְלוֹחֶשֶׁת (בְּטוּחָה כִּי מִיָּד תִּזְרַק מִסְפּוֹ שֶׁל הַבֵּית הַחוּצָה)
אֶת שְׁמוֹ שֶׁל אֶחָד מִסְפָּרָיו הַרְבִּים שֶׁל הָאִישׁ, אֲבָל סֵפֶר אַחֵר.

הַשְּׂקֵט הַנִּפְעָר פֶּתָאם
שְׁקוּף וְקָר כְּקָרַח
יֵשׁ בּוֹ כְּדֵי לְתַרְץ שְׁעוּלֵי מְבוּכָה לֹא מַעַט אוֹלָם אֵין
קוֹל וְאֵין הֶגְהָ בַּחֲדָר עֲמוּסֵי-הַסְּפָרִים חוּץ מִרַחֵשׁ רִגְלָיו שֶׁל
כְּבוֹד הַסּוֹפֵר הַזּוֹנֵק כְּנִשְׁוּף-צָפַע לְמָרוֹם חֲוָקֵיו שֶׁל סֵלֶם
צָר הַשְּׁעוּן עַל פְּסָגוֹת מְדַפְּיו וְרַק שֵׁם, בְּמָרוּמֵי הָאוֹלִימְפּוּס,
עֵט הוּא עַל כְּרֹף כְּרוּף בְּעוֹר-גְּדִי בּוֹ טְבוּעִים שֵׁם הַסֵּפֶר וּשְׁמוֹ
בְּכֶתֶב שֶׁל זָהָב וּמִשָּׁם, מְשִׁיאֵי הַפְּלִיאָה וְהַוִּירְטִיגוֹ יַחַד,
סָח הוּא: ”Mon Dieu, אֶת צוֹדְקָת. Alors,
הַטְּעוֹת אֲמַנֵם שְׁלִי
אִף הַמְּשָׁרָה
שְׁלֹף, מְדָאם...”

.VI

בְּשִׁנְז אֵלִיָּה מִתְבַּשֵּׁר חוּזָה-רִיבְנִטְרוֹפ-מּוֹלוּטוֹב כְּמוֹ בְּגִידַת בְּרוּטוּס:
לֹא רַק מוֹכְרֵי-עֲתוּנִים זוֹעֵקִים אוֹתוֹ, גַּם אֲלֵמוֹתוֹ שֶׁל הַשְּׂמָאֵל.
לִילָה בְּלִילָה, פְּנִיָה לְקִיר הַקְּפּוּא, הִיא בּוֹכָה אֶל הַחֶשֶׁף
דּוֹנָאוֹ שֶׁלֶם שֶׁל דְּמַעוֹת בְּשֵׁם כָּל מְרוֹמָיו שֶׁל הָאֵל שֶׁהַכּוֹזֵב.

מִכָּאֵן הַמְּסַקְנָה הַפְּרָנּוּאִית הַדּוֹחֶקֶת:
חֲרָף שֶׁל דָּם מְמַשְׁמֵשׁ וְקָרֵב וּבַחֲרָף נָסִים עַל נַפְשָׁם
כָּל הַעוֹפּוֹת – לְמַעַט יַעֲנִים הַטּוֹמְנִים רְאִשֵׁיהֶם בְּאֵילוּזִיּוֹת –
אֶל דְּרוֹם הַמְּזָרַח, אֶל אַרְצוֹת הַחֲמָה, אֶל לְפָנֵי-שֵׁיחָא-מְאַחֵר.
רַק בְּדַקָּה הַתְּשַׁעִים, עַל כְּלֵי-שֵׁיט צָבָאֵי, בֵּין מְאוֹת לּוֹבְשֵׁי חֲאָקֵי
מְצַלִּיחַ אִישָׁה, בְּחֶסֶדוֹ שֶׁל יָדִיד, לְהַפְּלִיג מִנְמִלָּה שֶׁל מְרָסִי
אִתָּה וְעַם בְּנֵם הַתִּינּוֹק וְצַקְלוֹן-נְדוּדִים אֶל חוֹפֵי פֶלֶשְׁתִּינָה,
אַרְץ קִשָּׁה שֶׁשְׁפָתָהּ חֲצִצִית וּשְׁמָשָׁה כְּבָרְזֵל מְלָבָן.

אֲבָל אֵין תֵּל-אֲבִיב, עִיר שֶׁל זִפְזִיף וְחוֹל, מְשַׁכִּילָה לְזֵרוֹת חוֹל בְּעֵינֶיהָ
חֲרָף בְּתֵי הַבְּאוּהָאוּז וְחוּף ”קֶטָה דִּין”, חֲרָף נֶעַם חֲנָם
שֶׁל הַבְּרָמָן וְגִרוֹנִמָן, מִפֶּס בְּרוּד וְגִרְטְרוּד קְרָאוּס:
יָם שֶׁל אֲזִיאָטוֹן מְשַׁחִיז סְפִינִים שֶׁל עֲלִיהוּם סְבִיב אֵי יְהוּדִי.

היא עושה את דרכה אל לשפת-הגויס של צבא הוד מלכותו אף חונרת:
לא מוסרי לגדל כאן תינוק כשאירופה בוערת באש
אבל לא פחות לא מוסרי לנטשו אם ילדת אותו. כף-הקלע
אינה הענוי היחיד באותה אינקוויזיציה פרטית שלה, כבר
משהו זר ואפל ממלכד בה בסתר פצצה מתקתקת
כמו מתקנא ביפיו של הגוף ששורקים אחריו בכפר,
זה פוסס בה כמו כל רסיסי קריסטל-נאכט, כמו גסטאפו של טרמיטים,
שום פורגטוריו דנטסקי אינו משתנה לכך, אין במלון
Larousse העבה שלה לוא גם מלה יחידה האוצרת בה שמן
וולטז'-יסורים-ואימה כמו באין-להביע-הזה, שמעל
לכשר השועה האנושי. היא מתאמצת
לדחוק את זה, נותנת שעורים בצרפתית
לאפנדים מיפו, נחיל מתרבוש העורף צלינות לימודינית
יום אחר יום אל רחוב מגורייה שיש בו חולות במקום כביש.
בערב, בשקידה טרופה, עם יקיות כמוה
בזמנהוף, בית-ספר "המרקז", מול קו 5
היא שוברת שנים פות להלל אל סלעי העברית שאומרים בה
כי "רחמים" ו"רחם", בלשנית, שרשם אחד
אף כי אין רגע בו אין היא חוזה מבשרה הנטרף את ההפף:
את עמק רשעות האירוניה
ותהום נבזותו של השקר הזה.

ב"בילינסון", עוטה חלוק-רופאים לבן, גוהרת
מעל מיטתה חברתה הטובה מימי וינה, אותה ארוסה-
לשעבר של זה ששדדה אותו ממנה
ואף-על-פי-כן, חרף כל הגיון, הן עוֹדֵן אהובות זו על זו.
– "מה לעשות בשבילך?" מתחננת ההיא, הרופאה, "רק תגידי."
– "רק אם תבטיחי שלא תסרבי," מלחיתות לה שפתי החולה.
– "מבטיחה, ממלמלת הדוקטורית." – "לא. תשבעי," היא עונה לה. – "נשבעת."
– "תני לי זריקה, את יודעת של מה." – "זה אסור." – "ולסבל כף מותר?"

המחט ננעצת במה שנותר בו, בגוף, מן הכימותרפיה.
צל של חיוף מענה מרפרף על פנים שנשלו מיפין.
רעל חוצה את דכיו של הדם כמו גליו של הלתה את האדס,
כמו סטיקס את הזמן, כמו אילת-היער את וינה בשמש אוגוסט,
כמו מלח הים את מלחם האחר, הזוכר, של אגמי העינים,
כמו חד ספיני הערבה את השקט
ההוא,
הרועם בי מאז.

אמא שלי, ד"ר גרטי גמזו לבית היים, שהיתה תלמידתו של פרויד; נלחמה בנשק ביד עם
סטודנטים יהודיים בימי "וינה האדומה" כנגד מיטרתו של הרודן האנטישמי והפרו-נאצי
דולפוס; היתה אסיסטנטית-המחקר של הסופר היהודי-צרפתי הנודע אנדרה מורואה (ששמו
האמיתי היה אמיל הרצוג ושאלחדים מספריו תורגמו לעברית: "דברי ימי אנגליה", "אקלימים",
"שושני סתיו", "דישראל") נפטרה בייסורי תופת ממחלת הסרטן בהיותה רק בת 32 (ובהיותי
כבן 5). שום אדם לא הטביע בי חותם עמוק ומעצב כמו האשה הצעירה, היפה והמיוסרת הזאת.

* * *

יוסי גמזו

Non omnis moriar (1)

.1

“אין זה – לא – הגעגוע לילדות, שאין לי געגועים אליה.”
(פרננדו פסואה: “ספר האי-נחת”)

אני זוכר ילד קטן אחד, בגבע,
אבוד כזה, עמק-עמק בשנות הארבעים:
מבעת ממוטת צלליתו האימתנית, כהת-הצבע
של הגלבע בלילות, מבעת פחדים לא נרעעים
(Maman, pourquoi t'es morte?). (2)
גרון שנוק-אלם. יד שבורה, בגבס.
שפתים נשוכות געגועים.

חלפי, באיזה שיר ישן, כותב
בעצב המומס שלו, כמו ארלקין סויני:
“געגועים אל משהו אחר”. אבל בלב
הילד זה אף פעם לא אחר כזה, תביני,
תמיד, בסך-הכל,
אותו חסך-הכל
וכאב.

ודינדרוק, או קלצקין, לא זוכר,
אותו פרדופס נפלא, “זכרון העתיד”. האם
זה חל, לדעתך, גם על המשהואחר,
על העצבות,
על הגעגועים?

מה שברור: זו לא נוסטלגיה. אף פעם
הוא לא אהב את עבריו הכואבים. תמיד כפוי
החץ שבמצפן-הערגונות שלו לכסף אל
כל מה שלא-היה-עוד ושרק אליו גואים
גליו ומשבריו, ושם, כאור בקתה באפל,
כסולריג לפר גינט, כפנלופה מול מנור-
אורגים בחכותה לאודיסיאוס יום וליל
עדין מצפה את כצ'ופר, כגמול צפוי
על כל גליותיו בהן פדרר מקפור לרעם,
מנכר לזרות, מאפס-חיק לאפס-אור
בטונדרות שנות הבדוד – כחף, כעגן, כנמל-בית
בקצה חירו, בקצה המון דברים לא-הגויים:

יפה, כל-כך יפה עד שמכאיב. כלך שפתים,
שפתים נשוכות געגועים.

2.

“..אדם קרוב לך מאוד אינו יכול למות לחלוטין.”
(אלפסנדר סולז'ניצין: “אגף הסרטן”)

על קסילופון גגות העיר מקיש הגשם
אלפי טרוכיאים של ודוי סוער ולח.
מה היא קובלת בו? על מה כל-כך נרגשת
ההפקרות הזאת של פרא משלח
העט במחי שפך חמתך של קר וחשוף,
של רעמי ליל עברות ופרעונים
של איזה עול לא נסלח, של איזה עשק,
של איזה משהו רותח ולא נם
שמזדעק חמס לא רק ממרום העמק
של שחור רקיע שחדל להיות אלם
כי אם בך, במרי תוגה ונהי תרעמת
שכמו תובעים איזה נקם, איזה שלם.

שנים רבות זה התחפר בקטקומבות
הנסתרות מן השגרה וההרגל
אבל תמיד ארב בשקט במקום בו
החדר לנצח לא יקחה או יתעגל
וקבלת דינו של שד ילדות נטרפת
שוב לא תצלח להשתיקו כל עוד מרעום-
כתב-הקטרוג שהוא ממתין לפרץ-הנפץ
בפקע פתיל-ההשהיה –
כי כאן, פתאם,
מתוף הטנטרום השוצף של מטרות-פרא,
ממחול-שדיו שאין לו רסן ופלצור
של ליל ולפורגיה שוקק ענעים ומרד
וולעפות מבול פרוק זעם לא עצור
זה שב לדלות כמחשכת באר נסתרת
את האצור בך הקם על הנצור.

זה קם כמו קין על אחיו אבל זה הכל
ששום סליחה, שום שכחה, שום התישנות
לא יצלחו להמיתו בך. הסבל
הוא מכות-אש שאת זכרה לא יישנו
לא השנים, לא המרחק ולא קשי ערף
הנוגדנים ההם של דוקא ועל אף
קני זרים בהם השלכת למשמרת
כמו כל גוזל של קוקיה שטרם עף
אל בגרותו אשר הבקיעה מן האפר
ושעשטה זאת לא הודות כי אם למרות
נסבותיה של ילדות שאין עוד תפר
שיאחה את חתכיה וימלט
מסיוטיה את הברוד וכלות-הנפש
אל גן-הערין האבוד אשר ננצר

בזכר זאת שאַת פּלֶף הִיְתָה צוֹנֶפֶת
אָף שֶׁהִיְתָה רַק הַלְוָאָה לְזִמְנֵי קֶצֶר.

וְשׁוֹב הַפֶּל, כְּמִיִּן קְלֵפָה רְקָה שֶׁל קָרַח
נִבְקָע בְּגֵעֵשׁ תַּחְתּוֹ הַסְּטִיפֶס בְּחֶרוֹנוֹ,
וְשׁוֹב שְׁבוּת לְצֹרֵב עַד מוֹת, בּוֹ-בְקָרַע
כֹּל גָּחְלִיו שֶׁל הָעֶבֶר בְּזִכְרוֹנוֹ
שֶׁל הַחֹזֵר כְּעִבְרִיִּן לְמָקוֹם הַפֶּשַׁע
אֶל הַדְמוּם הַלֵּא נִגְלַד וְהִישָׁן
שְׁבוּ הַחַל הַפֶּל, הַגָּדָם וְהָאֵשׁ הִי-
לֹא מִכְבָּה הַזֹּאת בְּשָׁן כְּבֹר, יְלֹד, שָׁן.

וְזֶה צוֹעֵק עֲצֵמוֹ בִּילָל תַּנִּי הַרוּחַ,
בְּטְרוּפוֹ כְּחוֹל-הַזִּיגְזָג שֶׁל הַבְּרָק,
בַּחֲתִי
וּבְאֵלִים
וּבְפָרוּעַ

כְּמוֹ אֵיזָה אֶזֶן שֶׁלְעַד לֹא יִמְרַק
וְזֶה עוֹלָה בְּךָ בְּאוֹב, וּכְמוֹ בְּכֶרַח
רְפֵלְקֵס פְּבִלּוּבִי שֶׁל אִינְפוּזִיָּה רְעִילָה
שֶׁב לַחֲלַחַל וּלְהַחֲזִיר אוֹתְךָ אַחֲרָה
אֶל הָאֵימָה הַהִיא קְפוּאֵת הָאֶפְלָה.

אֵתָה זוֹכֵר אֶת הַזְּגוּגִית הַמְצֻטְמָרֶרֶת
מְקֻטְפוּלְטוֹת אוֹתוֹ לֵיל סוּפָה רְחוּק,
אֶת מְפֻלְצוֹת הַבִּלְהָה שְׁאִין לָהּ חוֹף וְאִין לָהּ חֵק
בְּגוּר-אָדָם שְׁכָל-כֵּל וְזוּעָה סוּמְרַת
מוֹל שְׁאֵגוֹת דְּבִי הָרַעַם הַמְכִים
בַּחוּץ, מְעַבֵּר לְשִׁמְשָׁה הַהִמוּמָה,
עַל אִינְאוּנִיו הַמְשֻׁתְּפָעִים בְּמִלְתְּעוֹת הַמְחֻשְׁפִים
וְהַצוֹעֵק בְּצִרְפָּתִית "Maman! Maman!" (3)

וְזֶה בְּזִמְנֵי שְׁעוֹד הִיָּה לְמִי לְקָרָא
וְעוֹד הִיָּה מִי שְׁאֵאֲכַפֶּת לוֹ, וּכְחֻתְךָ-
קְפִיצַת-מְצִיל אֶל הַטּוֹבֵעַ בְּלֵב-יָם בְּפָרְפְּרוֹ
בֵּין נְחֻשׁוּלֵי רְשָׁעוֹת הַסַּחֲף וְהַשְׁטָף
הִיָּה זוֹנֵק וּבָא מֵאֵיזָה חוֹף נִכְסָף
שֶׁל מְבַטְחִים הַנְּחָלְצִים לְמִשׁוֹת מְלַע
הַבְּעוּתִים הַפּוֹעֵרִים עֲצָמָם לְכָלֵעַ
אֶת גּוּף הַיְלָד שֶׁלְפָתַע נְאֻסָף
מְצַפְרָנֵי כַחוֹת הַשְּׁחוֹר וְהַהֶפְקֵר
אֶל מְפֻלְטָה שֶׁל הַאֲחַת וְאִין אַחֲרָת
שֶׁהִיא מֵהוֹת הָאֲמָהוֹת שְׁמֵן הַנֶּפֶשׁ הַזּוֹכֶרֶת
לְעוֹלָם לֹא תִמְחָה וְתַעֲקֹר.

מֵהוּ הַסוֹד הַזֶּה שֶׁל חֵיק וּמְחֻסָּה
שֶׁהָאֵשׁ הַזֹּאת, בְּחֻשָּׁף, בּוֹ בְּלִיל
שֶׁלֹא נוֹתְרוֹ לָהּ בּוֹ כִּי אִם שְׁנָה-שְׁנָתִים
לְחַיּוֹת בְּרֹדֶף אוֹתָהּ הַצֵּל הַמְכֻסָּה

כְּבִפְסִיעוֹת גָּנַב וּבִמְזֻמַּת רוֹצֵחַ
אֵת שְׁמֵי חַיִּיהָ, גּוֹנְנָה בּוֹ עַל תִּמְךָ ?
מֵהוּ הַסּוֹד הַזֶּה שֶׁמִּפְנֵי נִדְחָה
חוּג הָאֵימָה הִיא עַל כָּל רוּחוֹת פְּרָצִיָּה
וְהָאִים פְּתָאם חֲדַל לְהִיּוֹת אִים
בְּזָכוֹת קִסְמָם שֶׁל הַחֲבוּק הֵהוּא וְלִטְף
הָאֲצָבָעוֹת הֵהֵן שֶׁמִּפְנֵיהֶן נִמְלָטָה
הַפְּלָצוֹת וּבְכַחֵן הִיא עַד הַיּוֹם
כְּמוֹ מְטַעֲנָה חֲשָׁמַל בְּסוּלְלוֹת כָּל שָׁנוֹת-
הַזְּכָרוֹן-הַלֵּא-נִמְחָק שֶׁל פְּלִיט-הַפְּחַד
שֶׁלֹּא יוּכְלוּ מִמֶּנּוּ עַד מוֹתוֹ לְקַחַת
אֵת מֵה שָׁגַם כְּשֶׁהוּא אֵינְנוּ הוּא יִשְׁנוּ ?

מֵהוּ שִׂיאָה שֶׁל הַתְּגַלְמוֹת הַנְּשִׁיּוֹת
אִם לֹא יִפְעַת הַפְּרָדוּכָס הַזֶּה שֶׁל פְּרִיץ
חֲמָה שֶׁל אִם שְׁכָל-כָּלוּ מוֹחֵשִׁיּוֹת
אֲבָל זְכָרוֹ, בְּמִיִּן אֶלְכִימָה לֹא מִסְבָּרַת,
הוֹפֵךְ לְרוּחַ שֶׁהֵלֵב מוֹסִיף לִינֵק
וְשׁוֹם שָׁנוֹת חֶסֶר לֹא יִתְּנוּ לוֹ כָּאֵן לְשִׁפְח
כִּי עֲדָנְתָה אֵינָה הַהֶפֶךְ מִן הַפַּח
וְחִסּוּתָה הִיא כֵּן-שְׁלוּחַ, לֹא צִינּוּק.

לְמָה הֵנָּה הַפְּעוֹר הַזֶּה כְּכִיב
בְּדֹאוֹדְנוֹם שֶׁל הָאֵז וְשֶׁל הַפְּעַם
אֵינּוּ חֲדַל לְרִדְף אוֹתָךְ וְלִהְכָאִיב
גַּם עַד הַיּוֹם כְּאִיזוֹ סְפִאזְמָה לֹא נִרְגַעַת ?
לְמָה כָּל שְׁמוֹרוֹת הַטְּבַע שֶׁל הַטְּהַר
שֶׁהוּא פְּרָחָה הַלֵּא-מוֹגֵן שֶׁל הַיְלָדוֹת
כְּמוֹ נִתְּמַצּוּ בָּהּ, בְּאִשָּׁה יִפְתַּח הַתְּאֵר
הָאֲמִלְלָה הִיא, לְזָכַר וְעֲדוּת ?

הִנֵּה גִגּוֹת הָעִיר מְרוּחַ נְסֻטְרִים,
הִנֵּה בְּצִלְף מְטָר אֲשֶׁמֶרַת מִתְּלִילָת
נִעוֹר גּוֹפֵךְ הַלֵּא צִעִיר מִבְּכֵי הַיְלָד
שֶׁהִתִּיפַח בּוֹ שָׁנִים בְּמִסְתָּרִים

וְהוּא מְטִיחַ בּוֹ, בְּלִילָה, כְּכּוֹפֵר
אֶל תוֹךְ שְׁמִי הַמְרַעְמִים חֲמָה שׁוֹאֲגָת:
זֶה לֹא צוֹדֵק, אֲדוֹן עוֹלָם, לֹא, זֶה לֹא פֹר
לְמֵרוֹת שֶׁפֶר זֶה אֲצִלְךָ מְלָה נִלְעָגָת.

3.

“...ואחר-כך חשבתי על המתים האלה וזה בילבל אותי.
לא, לא בילבל אותי, הביאני לידי פעס. זה לא צודק, זה.
אלוהים עשה הכל טוב, אבל זה, שיסלח לי, לא עשה טוב! יש אנשים שלא צריכים היו למות
לעולם...”

(ניקוס קֶזְנַצְאָקִיס: “חירות או מוות”)

זיָדע גורר אותו כְּעָגֵל לְשַׁחֲטָה
לְבֵית-הַכְּנֶסֶת שְׁבַצְרִיף בְּשִׁכּוֹנַת בְּרִנְר
בֵּין מוֹהֲלֵיכֵר לְחֶסֶן בְּק. זֶה עָרַב חֲרָף
וְתַל-אֲבִיב כְּכָר הַמוּמָה מִן הַשׁוֹאָה.
לֹא, הוּא אֵינּוּ תוֹפֵס, מִמֶּשׁ כְּקֶשֶׁה-קְלִיטָה
מֵה זֶה שֶׁשָּׂה מִלִּיּוֹן אֶף הַשְּׁקִיעָה מְקַנְנָת
בֵּין עֲבֵי דָם, מֵה שְׁגוּרִים לוֹ לְסַחְרָחֶרֶת
שֶׁל פְּלִצוֹת הַמְּשׁוּעֵת לִישׁוּעָה.

הוּא בְּעֶצְמוֹ הָלוּם, כְּמִי שֶׁהִתְקַרָּה
קָרְסָה עָלָיו בְּמַגְטוֹנִים שֶׁל עוֹפְרָת,
מִמּוֹת אִמּוֹ שֶׁעַל אִימִיו סֵפֶר לוֹ אֲבֹא
לְפָנַי שְׁבוּעַ, כְּשֶׁהוּבֵא מִן הַקְּבוּץ.
אֶף זִידע, כָּאן, דוּחַק עָלָיו: "תְּקַרָּא, תְּקַרָּא
'הַשֵּׁם נִתֵּן, הַשֵּׁם לְקַח', " עַד שְׁמוֹפְרָת
אוֹתָהּ אוֹשֶׁת מִתְּפִלָּלִים שְׁצַקוֹן-כְּנִיעָה בָּהּ
וְקוֹנְפוֹרְמִיסְט כְּשֶׁר זוֹכָה בָּהּ לְשְׁבוּץ.

זֶה מִתְּפוּצֵץ בּוֹ בְּמַלִּים שֶׁל רַב אִיּוֹב
עַל שֵׁם הַשֵּׁם שְׁמִבְרָךְ יְהִי לְנִצַּח
בְּה-בְּמִדָּה עַל הַיָּתֵן וְהַלְקַח'
כְּאֵלוֹ אִמָּא זֶה כְּמוֹ אוֹבְרָדְרֶפֶט בְּבִנְק
שְׁמַחְזִירִים לְ-teller עִם רְבִית מְכֹאֹב

שֶׁלֹא יִגְלִיד כְּכָר לְעוֹלָם, עֲמַק מִפְּצַע
וְלֹא יִשְׁאִיר שׁוּם בִּיּוֹגְרַפִּיָּה חֲלָקָה
מֵאוֹתוֹתָיו הַנְּכֹזִיִּים שֶׁל הַחֲרָבָן.

– "שְׂאֵדוֹנִי נִתֵּן וְאֵדוֹנִי לְקַח
אֲנִי מִבֵּין, " הוּא מְצַטְעֵק פִּתְאֵם בְּלֵהֶם
שְׂאִין יוֹשְׁבָיו שֶׁל בֵּית-הַכְּנֶסֶת מְרַגְלִים בּוֹ
וְקַל וְחִמְרֵר לֹא מִפִּי פְּסוּס טְפָשִׁי,
"אֲכַל לוֹמֵר לוֹ 'מְבָרָךְ' עַל הַמֶּכֶה
שֶׁהָרָשָׁע הַזֶּה הוֹרִיד עָלַי כְּמוֹ רַעַם
שֶׁהוּא גְבוּר עַל חֲלָשִׁים וְאִמְלָלִים בּוֹ –
בְּזִמְן שֶׁהִיטָלָר מִשְׁתוֹלֵל אֲצִלוֹ חֲפָשִׁי,
אֵת זֶה אֶף פֶּעַם לֹא יִשְׁמַע מִמֶּנִּי מִי
שֶׁהוּא רוֹצֵחַ שֶׁהָרַג לִי אֵת הָאִמָּא
הַכִּי יָפָה, הַכִּי טוֹבָה, הַכִּי אוֹהֶבֶת
שְׁפָעוֹלָם הַמְּזַרְגֵּג הַזֶּה, בְּשׁוּם
פָּנִים וְאֶפֶן לֹא! " וְכִבֵּר, כְּהַמוּמִים
צוֹנְחִים שׁוּמְעֵי אוֹתָהּ טִירָאָדָה שֶׁהִדְהִימָה
בְּחֻצִּפוֹת חֲלוּל הַשֵּׁם שְׁבָה אֵת צְוֹת
מִתְּפִלָּלֵי הַשׁוּל (4) בְּטוֹן שֶׁל כְּתָב-אִשׁוּם:

"הָעַר זִידע, שְׁעַמֵּט זִיד, (5) מְלוּיִם הֵם אֵת נְשׁוּל
הֶסֶב מִמְּקוֹם שְׁבִתוֹ הַדֵּל אֶף לֹא מִבְּשֵׁת-
פָּנִים שֶׁל סִיד כְּבוּי, הָאֶץ וְיָד הַיָּלֵד

בכף ידו שנוזקנה פתאם פלאים,
"און נעם דיין שייגן אייניקל ארויס פון שול!!" (6)
והם יוצאים משם, שניהם, אל תוך החשך.
מאז נשברת בו, בסב, איזו תוחלת,
מאז נכדו בפאסח מר עם אלוהים.

.4

"הילדים הם חשכה עבותה שבה תועים לבבות הוריהם."
("מעשה גנזי", סיפור יפאני מן המאה ה-11)

מי שאומר עזה כמות לא מבין
את ממדיו של המלכוד, את עקרו:
זה חזק מהמות, זה חי ונמשך עוד הרבה אחריו, זה נגוע
ברך, שהוא הסם הממכר מכל, בכוי
רשעות ההעדר החד בכשר הזכרון
השב ומאזכר כמו איזה חרס איובי
את כל רצחנותם של ספיני הגעגוע.

מי שאומר פי בצדוק-הדין נרפה לו
הדוק החנק של החשך התוהם
ושהזמן, כמו אנטיביוטיקה, ירפא לו
הוא או שקרן או חסר-דעת או שניהם.
אין צדוק-דין שיש בו צדק או אפלו
קרטוב של דין. הזמן איננו מרפא
את מכאובו של שום נחוש מה היה אלו
היא עוד היתה כאן. שום תרוץ לא יחפה
על חרשותם המחרידה של השמים,
על האוטיזם הגמור של שמה רבא
שעין הילד לא סומה ואטומה היא
מלקולטם אף שהוא ילד,
אדרבא:

הוא חש בם וקורא לה מגבהו הננסי
בחשך הפפול הזה, זה שבלב החדר
וזה שבחדרי הלב: פסי אותי, פסי,
את, את המכסה בכבד שיש ועפר
אף לא ביון השכחה. אתי, תמיד אתי
בכאב אותה סחרחרת ה-je t'aime (7) הלא נכחדת,
בפצע אשליות תמימות לבנו שקפר
באחריתך שגרונה יגדם את ילדותי
בכל רפרטואר זדונם של כל שדי התפת
שכבר ארבו לשנינו שם, מעבר לפנה
פעדר ענני סופה צובאים על קו האפק
בעוד את משביעה את כל אותות הסכנה

הממתינים סביב-סביב כאמבוש שלוף נצרה
ומרחיקה אותם מחוג אשרנו ההרמטי
בשיר ערשו של ברהמס, בצחוק היקי שנצרב

בְּקוֹמְפֶקְט-דִּיסק-הַזְכָּרוֹן כְּבִצְרִיבָה מְגֻנָּטִית
שְׁלֹא תִרְפָּה מִמֶּנּוּ כָּל חַיֵּי וַיְסוּרֵי,
בִּ"הוֹפָה-הוֹפָה-רִיטֵר" שֶׁהִפְחֵד וְהֵאֲפֵל
נְמוּגוֹ מִפְּנֵי אֵךְ רַק זְמַנִּית, זְמַנִּית בְּלִבְד,
בִּ-time out הַקְּצָרְצָר שֶׁלֵּנוּ, גְּרֵטִי, גְּרֵטִי,
עֵת מוֹל יִפְיָה שֶׁל גְּרֵטֵכֵן שֶׁנִּבְגַּד וְשֶׁאֲבֵד
הַשְּׁחִיזוֹ עֲצָמוֹ בְּלֵאט צְחֻקוֹ הַקָּר שֶׁל מְפִיסְטוֹפֵל
עַל גּוֹשׁ סִלְעוֹ שֶׁל סִיזִיפּוֹס שֶׁעַד יָאוֹשׁ כְּבֵד.

.5

"אהבת האם זו הבטחה עם שחר שהחיים אינם מקיימים.
לאחר-מכן אתה אוכל כל חיך מזון קר. עברת ליד המעיין
מוקדם מאוד ושתי את הכל. וכשאתה צמא שנית אתה יכול
להשליך את עצמך... אין בארות, יש רק הזיות."
(רומן גארי: "הבטחה עם שחר")

בְּכֵל פְּרֻדָּה, אוֹמְרִים, יֵשׁ קֵב מִמְאִיר שֶׁל מוֹת
אֵךְ הוּא יוֹדֵעַ: לֹא כָּל מוֹת הוּא פְּרֻדָּה
כִּי רַב שְׁנוֹתָיו הָרִי נָסוּ עָלָיו לְשׂוֹא אֶת
כָּל תַּכְסִּיסי הַשְּׁפָחָה וְהַבְּגִידָה,
אֲבָל שְׁנֵי הַזְכָּרוֹן לֹא תִתְקַהֲיָה
וְכִנְשִׁיכֵת שְׁבוּי אֶת סְגוֹר חֲבִלֵי כְּבִלְיוֹ
הֵן יִבְתְּקוּ אֶת קוֹ הַגְּבוּל בֵּין שָׁם לְהֵנָּה,
בֵּין הַמְּתִים וְהַחַיִּים, וּמֵאֲלִיו
יֵזְרֵם הַחַם הַמְּחַתְרָתִי הַזֶּה, כְּמֵהַל
שֶׁל אֶף-עַל-פִּי וְחִרְף וְלִמְרוֹת הַכֹּל
גַּם בְּדָמוֹ הַמְּתַעַקֵּשׁ לְהִיּוֹת כְּמוֹהָ,
כְּלוֹמֵר רְאוּי לָהּ וְזוֹכֵר תְּמִיד אֶת קוֹל
הָאֵהָבָה שֶׁגִּפְפָה אוֹתוֹ בְּקֶצֶר-
רוּחָה שֶׁל מִי שֶׁכְּמוֹ יִדְעָה שֶׁאֵין לָהּ זְמַן
מוֹל חֲפִזוֹנוֹ וּגְרוֹ-דִּינּוֹ הָאֵץ לְנַעֵץ אֶת
גְּרוֹרוֹת אַרְסוֹ שֶׁל הַסְּדִיסְט הַלֵּא מְזַמֵּן

אֵךְ הַפּוֹשֶׁה כְּצִבָּא פּוֹלְשִׁים בְּעִיר מְסֻגָּרָת
לְאִיזָה גִּיס חֲמִישֵׁי הַבָּא וְשֶׁב
לְגוֹף הַצַּח וְהִיפָה הַזֶּה כְּנֹרֵד
שֶׁהִטְרָמִיטִים כְּכָר נוֹגְסִים בְּשֶׁרֶשֶׁיּוֹ.

כֵּן, הוּא מְפִיר בְּמֵלֹא הָעֵינַן הַנִּפְקַחַת
בְּרִיּוֹת רְבוֹת בְּעוֹלָמוֹ שֶׁל אֱלֹהִים
אֵךְ אִישׁ מֵהֶם, מֵאֲזַעַד כָּאֵן, לֹא חִי בּוֹ כְּכָה
כְּמוֹ עוֹר שְׁנֵי גַם מְעַבְרָם שֶׁל הַחַיִּים
כִּי הִיא צְמוּדָה אֲלֵיוֹ כְּמוֹ צֶל, כְּמוֹ אוֹר זְרוּחַ,
כְּמוֹ סוּג דָּמוֹ, כְּמוֹ גוֹן עֵינָיו וְכְמוֹ הַלְמוֹת
לְבוֹ שֶׁלֹּא שִׁכַח לְרַגֵּעַ כִּי, בְּרוּחַ,
כָּל עוֹד הוּא חִי גַם הִיא בְּעֲצָם לֹא תָמוּת.

וְהוּא חָיֵב לָהּ אֶת הַכֹּל וְהוּא יוֹדֵעַ

שֶׁאֵשׁ חֲמָה בּוֹ מְעוֹלָם לֹא נִתְּשְׁנָה,
וְהוּא אֶף פְּעַם, גַּם לְבַד, לֹא בִלְעָדֶיהָ
כִּי כָאִמּוֹר, גַּם כְּשֶׁאֵינְנָה הִיא יִשְׁנָה.
וּכְמוֹ פֶקֶחַ הַמּוֹלִיךְ שָׁנִים בְּזָרוּעַ
אֶת הַסּוּמָא הַמְּגַשֵּׁשׁ בְּעֵלְטָה
הִיא עוֹד מְנַחֶה אוֹתוֹ בְּשִׁדּוֹת מוֹקֵשׁ הָרָע
בְּשִׁלְט-רְחוּק עַל פְּנֵי מַפֶּת-אֶהְבֶּתָּה.

.6

”אבל בשעה שאין שיור וקיום לעֶבֶר הרחוק, לאחר מותם של הבריות,
לאחר חורבנם של הדברים, יחידים וענוגים יותר, אבל גם עזים יותר,
רוחניים יותר, מתמידים יותר ונאמנים יותר, עוד עומדים הריח והטעם ימים רבים,
וּבְדוּמָה לְנִשְׁמוֹת, הֵם קוֹרְאִים זֶה לְזֶה וּמְמַתִּינִים זֶה לְזֶה וּמְקוּוִים בְּתוֹךְ חֲרֻבוֹת עוֹלָמָם
וְנוֹשָׂאִים עַל גְּבִי טִיפָה קִטְנָה אַחַת שֶׁאֵין בָּהּ מִמֶּשׁ, בְּנִיין גְּדוֹל זֶה שֶׁל הַזִּיכְרוֹן.”
(מרסל פרוסט: ”עוגת המאדלן הקטנה”)

רַק בְּמוֹתוֹ שֶׁל הַזּוֹכֵר תִּכְבֶּה גַם אֵשׁ הַזִּכְרוֹן,
רַק בְּגוֹיַעַת זְכָרוֹן הַמֵּת בְּחַי מְמַנּוֹ
מִמּוֹת הַמֵּת וְזֶה? הֲאֵא אַכֵּן מוֹתוֹ הָאֶחָרוֹן
שֶׁל הַזּוֹכֵר בְּלֵב זוֹכְרוֹ שֶׁכָּבַר אֵינּוֹ.

אֲבָל עוֹד קָדַם, כֹּל עוֹד לֹא נִשְׁבֵּר מִטְהוֹ
שֶׁל לֵב אֲכוּל בְּגַעְגּוּעַ-אֵין-מִרְפָּא
אֶל לֵב מֵתוֹ שֶׁכְּמוֹ עֵיטוֹ שֶׁל פְּרוֹמֵתִיאוֹס
זָכְרוּ נוֹקֵר אֶת בְּשֵׁר כְּבֹדוֹ בְּאֵין מִרְפָּה,
בוֹעֵר זְכָרוֹן הַמֵּת בְּחַי וּכְמוֹ כּוֹפֵר בָּהּ
בְּאַגְדַּת מַחְלָטוֹתָהּ שֶׁל הָעֵלְמוֹת
הַמֵּת בְּתֵהוֹם הִיא שֶׁהַקְּבָרִין חוֹפְרֵי בָּהּ
רַק אֶת קֶצֶה הָעֵלְיוֹן, שֵׁשׁ לוֹ דְמוֹת
שֶׁל אֵיזָה לַע זוֹלָל-כֹּל שְׁשׁוּם אֶפְרַיִם בָּהּ
לֹא יִחְפֶּה עַל זַעֲקַת אוֹתָהּ אֱלֵמוֹת
שֶׁכָּבַר אוֹבִידִיּוֹס אֶת שְׁרִירוֹת דִּינָה הַפֶּר בָּהּ:
”Non omnis moriar” (“לא כֹּל-כְּלֵי אָמוֹת”).

רַק לְבִשֵׁר הַמִּתְכַּלֶּה וְהַלְקוֹת
מִן הָעֶפֶר אֶל הָעֶפֶר בְּטָרְמִינָל
שֶׁל הָרֶמָה וְהַבְּלִי-מָה יֵשׁ קֶץ רַקוֹת
מִן הַפִּינִיטוֹ הַסּוּפִי שָׁבוּ נִנְעַל
גַּם הַסְּכוּי הָאֶחָרוֹן, הַמְּלֻנְכוּלִי
לְהִנְצֵל בְּשֵׁן וְעֵין מְאִימַת
פְּדוּר-אוֹיֵב אוֹ מְבַגְּדָה שֶׁל גּוֹף שְׁבוּר-חֲלִי
אוֹ מְזַקְנָת עֵלְבוֹן הָעוֹר אֲשֶׁר קָמַט,
שֶׁאֶף מָהֵם עוֹד אֵין שׁוּם נֶפֶשׁ שֶׁעֲרָקָה
מִלְבָּד אֶל עוֹד דְּחִית-הַקֶּץ וְעוֹד אֲרָכָה.

אֲבָל אִם מִיִּשְׁהוּ זוֹכֵר עִמָּךְ כְּפָצַע
הַחַי תְּמִיד בּוֹ בְּנִמְנָע וּבְנִבְצָר
שֶׁהַעֲדָרָם שֶׁל הַמֵּתִים פּוֹעֵר לְנִצָּח

אף כי נצחקם של הזוכרים גם הוא קצור
עד חלחלה, זה כמין פלא שנבדק
בחלומו של איזה ילד דמוע-נכר
המנצח את הזמן בזכות הזכר
ואיכשהו אולי גם קצת את האבדן.

ויכמו נגהם של כוכבים מתים, שאור
האחרמות בם שוטף כנהר-זהב את
עיני הילד שאליו מוסיף לנהר
אורם החי שלא כבה אותו המות,

אורם שאף כי הם לגוע לא הועם
ברק נצנוציו המתעקשים לשוד, מעבר
לגבול הזמן והחלל בהגיעם
כמטחוי שנות-אור, כמת חולף על קבר
חיו שתמו – כך ממש גם ממאן
זכרון המת להקבר וחי לו הלאה
בכת קסם קיומו של איזה "אין"
שהוא בעצם "יש" מאד, אם לא למעלה
מזה, ועוד הוא ממלא את לב זוכריו
וחי בהם כגר-תמיד של קשיות-ערף,
ככיב שאין עוד שכחה, ולוא גם קרט
שתגלילו מן הדמום שבעוזכריו.

והוא עובר על גדות הזמן כנס מואר
בזכות אותה החצתה המאחרת
של אותו טוח בין החולף והנשאר,
בין היאוש ובין אותה ערנה נחרת
שהיא עבר שהיא בלי הרף גם הונה,
שהיא צנת-אימים שאת הפל צונפת
וצבא רוחות הרפאים שלה גובה
באינקוויזיצית לילותיו את דם-הנפש.

כי גם בפתהום ההיא של אכל ונכאים
יש איזו סטמינה עזה ומצמררת,
גם אי-הפשר להשלים הוא אות-תיים
של איזה לאו נטול-פשרות, של איזה מרד
בהכנעה לעריצות הפכה-זה,
לגור צדוק-הדין, לאדני נתן פה
ואדני לקח (כמו לב מן החזה,
כמו נשימה מן הראות) והשטן פה
יכול לצרח עד מחר מתהלים
"לא המתים יהללו-יה", כל עוד ילד
קטן אחד, דל בכחות ובמלים
חש כי גם הוא, החי, לעד לא יהלל את
ה"יה" הזה שאם נתן – למה לקח?
ואם הוא כל-יכול – מדוע הוא מניח
לחרמשי מלאך דומה לקצר בו כך
בלי רחמים שאת חסדם הרי הבטיח?

מה שפואב נשאָר בְּכַלּוּב הַזְכָּרוֹן
אָבֵל עַל תִּקְוַן שֶׁל חַיָּה לֹא מְבִיחַת
וְהִיא נוֹשֶׁקֶת, הִיא שׁוֹרְטֶת, הִיא בּוֹעֵטֶת
בְּכָל קוֹלְקָצִית הַשְּׁלָדִים שֶׁבְּאֲרוֹן
וְכִמוֹ הַרְבֵּה חֲמָה שֶׁל טָרֶף מְתַנַּעֵשׂ
הִיא מְשַׁכְּפֶלֶת אֶת הַמֵּת בְּחֵי מִמְּנוּ.
רַק בְּמוֹתוֹ שֶׁל הַזְכָּר תִּכְבָּה גַם אֵשׁ
זְכָרוֹ שֶׁל זֶה שֶׁהוּא יִשְׁנוּ גַם כְּשֶׁאֵינְנוּ...

-
- (1) - (לטינית): "לא כְּלִי אַמוֹת" (אוּבִידִיוֹס).
  - (2) - (צרפתית): אמא, מדוע מַתּ?
  - (3) - ("): אמא, אמא.
  - (4) - (יידיש): בית-כנסת.
  - (5) - ("): מר סבא, בוש וְהַפְּלִם.
  - (6) - ("): וקח את נְכַדְךָ הַשֵּׁיגֵן הַחוּצָה מִבֵּית-הַפְּנִסֶת !!!
  - (7) - (צרפתית): אני אוהבת אותך.

**(מתוך החוברת החדשה של כתב-העת "שבו" בעריכת עוזי אגסי, וברשותו
האדיבה – להביא כאן בשלמותה את הפואמה המופלאה הזו, ועל כך אנחנו מודים
לו מאוד)**

* * *

- הקטע "למה לעזאזל אני כותב?" – הופיע ב"הליקון", אביב 2002.
- הפואמה "פעמוני עין-כרם" הופיעה בכתב-העת "אופק", אביב 1972.
- הפואמה "שירים לנערה על גדות הלתה" – הופיעה ב"הליקון", חורף 2003.
- הפואמה "לא כולי אמות" הופיעה ב"שבו", סתיו 2010.